

комерційно релевантного імені був підконтрольний державі, то найменування товарів також перетворилися на засіб пропаганди і агітації радянського способу життя і позиціонування цінностей соціалістичного суспільства.

Ключові слова: комерційна назва, патогенність, радянський неймінг, ідеологічно забарвлена лексика

Syniavska O. E., PhD Student,
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

RUSSIAN COMMERCIAL NAMES OF THE SOVIET PERIOD IN ASPECT OF PRAGMALINGUISTICS

The article deals with the issue of commercial names used in the Soviet Union in aspect of pragmalinguistics and contributes in the analyses of their pathogenic peculiarities. The major interpretations of the phenomenon of pathogenicity are highlighted in the paper. Besides, some basic lexical tools of pathogenic influence the soviet commercial names have on a recipient (including ideologically marked lexis and unusual abbreviations) are outlined in the article. As a result, it is concluded that the appearance of such pathogenic names is conditioned by extralinguistic factors as they were created under the government control in order to propagandize the Soviet Union lifestyle.

Keywords: the commercial nomination, pathogenicity, the Soviet naming, ideologically marked lexis

УДК 81'255.4=134.2=161.2

Сировець А. Ю., магістрант,
Інститут філології КНУ ім. Т. Шевченка, м. Київ

ВІДТВОРЕННЯ ІНШОМОВНОГО КОМПОНЕНТА В УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДАХ ТВОРІВ А. ПЕРЕСА–РЕВЕРТЕ

У статті розглядається такий засіб стилізації і побудови образів персонажів, як присутність іншомовного компонента (вкраплень). Проаналізовано особливості відтворення цього компонента в українських перекладах художніх творів А. Переса–Реверте. Досліджується взаємозв'язок іншомовного компонента з прагматичними характеристиками тексту і впливом на комунікацію між автором та читачем.

Ключові слова: індивідуальний стиль, перекладацький коментар, транслітерація, стилізація, експресивність, іншомовний компонент.

У художній літературі можна часто спостерігати, як автор вдається до використання іншомовних елементів задля підвищення загального естетичного рівня твору

та надання більш точної характеристики персонажам, що повинні якнайповніше відображати творчу авторську інтенцію і задум, бо саме через слово відбувається комунікація автора з читачем — як на асоціативно-образному, так на емоційно-експресивному рівнях.

Таким чином, **актуальність дослідження** зумовлена необхідністю обґрунтувати можливість різних форм відтворення в перекладах іншомовного компонента у творах Артуро Переса-Реверте як однієї з ключових складових індивідуального стилю цього автора.

Наукова новизна статті пов'язана з тим, що досі іншомовний компонент як структурний елемент ідіостилу А. Переса-Реверте розглядався в перекладознавчому контексті досить побіжно.

Мета дослідження полягає у аналізі екстралінгвістичних та лінгвістичних особливостей відтворення іншомовного компонента в українських перекладах творів А. Переса-Реверте.

Предметом дослідження є розкриття ролі іншомовних вкраплень у творах А. Переса-Реверте задля їхньої правильної інтерпретації в перекладах.

Об'єктом дослідження є корпус іншомовних вкраплень у романах А. Переса-Реверте “Фламандська дошка” “Шкіра для барабана, отриманий шляхом суцільної виборки.

Багатомовність є однією з ознак широкої освіченості та значної культурної компетенції людини, адже дозволяє більше точно описувати оточуючу дійсність і по-відомляти свої думки співрозмовнику, посилаючись на досвід не однієї, а декількох культур. Це пояснюється тим, що кожна мова є відображенням певної культури та бачення світу. І письменник, котрий послуговується більше, ніж у однією мовою у своїй творчості, демонструє високий, з погляду залучення культурних маркерів, рівень інтелектуального охоплення дійсності та її розуміння.

Ключовим поняттям для творчості будь-якого автора є його індивідуальний стиль, який формується з різних компонентів, в тому числі й з іноземного — шляхом включення іншомовних вкраплень у художній текст. Під іншомовними вкрапленнями розуміються слова і вирази чужою для першотвору мовою в іншомовному написанні, які вводяться автором для надання тексту автентичності, для створення колориту, атмосфери або враження начитаності чи вченості [6].

Присутність іншомовного компонента у творі дозволяє авторові більш точно реалізувати свій індивідуальний стиль та зробити текст більш цілісним з точки зору репрезентації культурних маркерів, які допомагають читачеві краще орієнтуватися у творі і глибше розуміти авторський творчий задум. Іншомовні вкраплення зазвичай присутні в мовленні персонажів твору, але автори рідко вдаються до їхнього вживання в мовленні оповідача. Це пояснюється тим, що стиль мовлення останнього має бути стилістично нейтральним, бо основна функція оповідача у творі – наративна, тим часом як іншомовний елемент у художньому тексті є фактором експресивності, стилістичного забарвлення. Важливим параметром стилістичного характеру, який відрізняє художній текст від “тексту взагалі”, виступає експресивність або експресія, яка розуміється як “виражально-зображальні якості мовлення, що відрізняє його від

звичайного (або стилістично нейтрального) і надають йому образності й емоційної забарвленості” [3].

Отже, використання іншомовного елементу в художньому творі дозволяє авторovi створювати необхідну експресивність, яка є одним із чинників художності.

Текст твору створюється шляхом втілення ідіостилу автора як особливої творчої манери вираження власного бачення світу. Без розуміння (бодай і підсвідомого) індивідуального стилю автора з боку читача неможливою є повноцінна комунікація між ними на культурному та естетичному рівнях, адже, як зазначає І. С. Орлова: “в ідіостилі проявляється світогляд автора і [його] знання про світ; це стиль особистості у всьому різноманітті її багаторівневих текстових проявів” [7; 114]. Тобто текст автора є індикатором рівня знань автора про світ, особливим способом своєрідно й оригінально повідомити читачеві нову для нього інформацію за допомогою доступних авторові способів втілення власної творчої особистості. В цьому контексті С. І. Маніна наголошує на тому, що іншомовний компонент, який свідомо впроваджується автором у тканину твору, часто використовується в художньому тексті як важливий і дійсний стилістичний прийом, перетворюючись на характерну рису ідіостилу [5].

Як вже зазначалося, основною сферою застосування іншомовного компонента в художньому творі є мовлення персонажів. Найбільш дієвим способом створення образу персонажа є надання його мовленню таких рис, які чітко корелюють з його діями та особливостями поведінки. Отже будь-який образ персонажа в художньому творі має дві основні складові: мовлення та дії. Ці складові мають бути логічно пов’язані між собою та пояснювати одне одного, адже якщо мотивація дій персонажа буде суперечити його висловленим думкам, читач одразу це зрозуміє і буде шукати цьому пояснення, що перешкоджатиме адекватному розумінню задуму автора.

У літературних творах запозичення націлені на побудову художнього образу та відтворення індивідуальної манери. Наявність подібних одиниць у тексті підсилює ефект реалістичності, надає мовленню літературних героїв природності й особливого колориту [4; 105]. Іншомовний елемент дозволяє естетизувати образ персонажа, імпліцитно повідомити читачеві, що йдеться про людину освічену й обізану з щонайменше декількома культурами. А як кожний персонаж створюється спільно автором та читачем, то цілісний образ персонажа-інтелектуала передбачає володіння як автором, так і читачем тими культурними референціями, які закладені в іншомовних вкрапленнях у творі, бо стилістично забарвлена запозичена лексика в справді художньому тексті завжди мотивована, що відчуває і розуміє читач [8].

Іншомовні вкраплення є також елементом інтертекстуальності, бо репрезентують не лише відмінну від питомої культуру, але й твори інших письменників або промовців. Весь лексичний корпус — в тому числі й іншомовний, — який автор використовує в своїх творах, є результатом свідомого підбору з усіх літературних джерел, які були доступні авторові, тих текстових одиниць, які видалися авторові релевантними для написання свого власного тексту. Таким чином, можна говорити, що ті елементи, які подаються в творі в оригінальному написанні без перекладу, вважаються автором такими, що найповніше відтворюють його творчу інтенцію і лише втрачуть в експресивності від їхнього перекладу. Це зачіпає питання авторської

прагматики. Наприклад, В. Н. Комісаров вважає, що один із прагматичних аспектів тексту пов'язаний зі способом мовного викладу, інакше кажучи вибором мови, якою викладається текст [3;105]. Підтверджує таку думку й М. Раміро Вальдеррама, зазначаючи, що “Кожен роман—це світ, і має розповідатися належною мовою”[11]. У світлі вищевикладеного, твори А. Переса–Реверте характеризуються своєю підкресленою інтелектуальністю та інтенціональною стилізацією під ту епоху, на тлі якої в них розвиваються події. Аргуро Перес–Реверте є автором, який будує свій твір за логікою достовірності та відповідності дійсності, що зображується. Кожен персонаж виписується в нього не лише шляхом авторської експліцитної характеристики, але й за допомогою мовлення персонажа, його вмінням слухно і дотепно реагувати на обставини, які подекуди досить–таки динамічно змінюються як на рівні подій, так і на рівні діалогів. Наприклад, одна з персонажів роману А. Переса–Реверте Менчу дотепно висловлює свій скепсис щодо обставин за допомогою обігрування латинського виразу *in dubio pro reo*: “*In dubio pro reo, como aseguraba el pedante de Cesar, la vieja clueca. ¿O era in pluvio?*” [10;23] — “*In dubio pro reo*, як напучував Сесар, ця стара квочка. Чи, може, *in pluvio?*” [1;21]. В українському перекладі цей вираз збережений в оригінальному вигляді, що можна пояснити його поширеністю в юридичній сфері, і, таким чином, читач може без жодних проблем дізнатися його значення, проконсультувавшись із словником. Проте незрозумілою є відсутність перекладу цього виразу, враховуючи, що в оригінальному тексті присутня вільна латинська форма *in pluvio*, яка не належить до виразів–кліше і відіграє прагматичну роль у тексті. Також не подається жодного коментаря до цього уривку, що ускладнює розуміння читачем авторської прагматики, від чого страждає адекватна інтерпретація цілісності образів Менчу і Сесара.

Аналогічні вільні вирази італійською мовою та латиною подаються в оригіналі та з перекладом в коментарях: “*Pietrus Husyus, insignis pictor*” [10; 32] — «П’єтрус Гусіус, видатний живописець» [1; 30], “*De viribus illustris*» [10; 32] — «Про славетних мужів» [1; 30], “*Opera buona di mano di un chiamato Piero di Juis, pictor famoso in Fiandra*” [10; 32] — «Гарний витвір руки того, хто зветься П’єро ді Юйсом, знаменитим живописцем у Фландрії» [1; 30]. Це є слухним рішенням, бо в оригінальному творі була обрана саме іншомовна форма відтворення вищезазначених фрагментів, адже йдеться про середньовічні тексти, в яких згадується ім’я художника Пітера ван Гюйса. Такий вибір автора зумовлений бажанням надати більшої достовірності й автентичності власному тексту, і перекладач в цьому випадку доречно зберігає в перекладеному тексті оригінальну форму, пропонуючи читачеві ознайомитись з перекладом уривків у коментарях внизу сторінки.

Ще одним випадком вживання іншомовних вкраплень є власні імена історичних персонажів та їхні титули в латинському написанні в роман “Фламандська дошка”: FERDINANDUS OST.D, BEATRIX BURG.OST.D, RUTGIER AR.PREUX, *Ostenburguensis Dux* [10; 30–33]. В українському перекладі вони залишені в оригінальному вигляді, з огляду на те, що з самого тексту стає зрозумілим значення латинських вкраплень: “FERDINANDUS OST.D. Йдеться про Фердинанда Алтенгофена, герцога Остенбурзького, *Ostenburguensis Dux*”; “За логікою речей, дама біля вікна, позначена написом BEATRIX BURG.OST.D, — не інакше як Беатріса Бургундська,

дружина герцога”; “RUTGIER AR.PREUX... RUTGIER — може бути Роже, Рухеліо чи Руджеро — існує щонайменше десяток варіантів цього імені, дуже поширеного в ті часи. Однак у добу пізнього Середньовіччя слово *preux* вживали як таке собі почесне означення, навіть як іменник в сенсі “хоробрий”, “лицарський”. У Франції та Англії, посвячуючи когось у лицарі, до нього зверталися *soyez preux*, тобто “*будь вірним, мужнім*” [1; 27–31]. Те, що А. Перес–Реверте пропонує як філологічну загадку з метою щонайглибшого занурення читача в сюжетну канву, в українському перекладі вдало зберігається шляхом передачі власних імен та титулів в оригінальному написанні та відповідного перекладу пояснення, поданого у вихідному тексті іспанською мовою.

У перекладі роману “Фламандська дошка” подекуди відсутнє відтворення певних іншомовних елементів в оригінальному тексті. Так, наприклад, французький вираз *bien au vif*, який означає “з натури”, в українському перекладі роману А. Переса–Реверте не відтворений: “En el mismo documento figura el encargo de pintar el retrato de Beatriz, que entonces era todavía prometida del duque, *bien au vif*” [10; 30] — “У тому ж документі згадується про доручення написати портрет Беатріси, яка тоді була ще нареченою герцога” [1; 29]. Хоча й вищезазначений французький вираз в цьому уривку несе радше додаткове, аніж основне, семантичне навантаження, але ж автор все ж мав певну прагматичну мету, коли вжив саме іншомовне вкраплення. На жаль, в українському перекладі ця інтенція втрачена.

«Фламандська дошка» рясніє латинізмами (21 оригінальне слововживання), що чітко вказує на тісний зв’язок актуальних подій в творі з середньовіччям, враховуючи, що в ті часи лінгва франка була саме латина. Власне, сюжетна інтрига в романі розпочинається саме із запитання латиною “*QUIS NECAVITEQUITEM*” [10; 10] — “ХТО ВБИВ ЛИЦАРЯ?” [1; 6]. В іспанському варіанті іменник “*eques*” (“лицар”) був відтворений як *caballero*, що співзвучно іспанській назві шахової фігури “кінь” — *caballo*. На цьому іменнику побудована гра слів між іменниками *caballo* і *caballero*, адже в запитанні про те, хто вбив лицаря є алюзія на зв’язок вбивства лицаря (*caballero*) і побитою фігурою з шахової партії на картині — конем (*caballo*) Зокрема, йдеться про те, що в Середньовіччі сучасна шахова фігура *caballo* звалася *caballero*, а в англійській мові й досі так зветься — *knight* (лицар). В українському перекладі всі ці терміни ретельно відтворені, тому слід вести мову не лише про адекватність, але й про еквівалентність перекладу.

З шаховою термінологією пов’язане прізвище однієї з персонажів твору — Менчу Роч. В іспанській мові існують два співзвучних слова: *rocan*— *скеля* і *roque* — *тура, ладдя*, і саме асоціація прізвища “Роч” з ладдею, яка англійською також співзвучно “Роч” буде *rook*, дозволяє зробити персонажам твору певні висновки щодо логіки вбивці, тобто іншомовний англійський елемент відіграє ключову роль в сюжетному розвитку твору. В українському перекладі для відтворення всіх цієї асоціації перекладач використав додаткове до англійського іноземне вкраплення – іспанське, що є досить слушним рішенням, бо автор інтенціонально вживає іншомовний елемент у цьому випадку і його слід зберегти в перекладі, а оскільки українська мова не має співзвучних відповідників іспанським лексемам *roca* і *roque*, то перекладач

був вимушений зберегти їх та додати власний коментар безпосередньо у тексті: “El apellido de Menchu era Roch, ¿verdad? Y esa palabra, lo mismo que la inglesa *rook*, puede traducirse como *roca* y además como *roque*, término con el que, en ajedrez, también se designa a la torre” [10; 308] — “Прізвище Менчу було Роч, єге ж? А це слово, так само як англійське *rook*, може тлумачитися по-іспанськи як *roca*, тобто скеля, але також і як *roque* — тура, так у шахах іноді називають ладдю” [1; d329].

Відтворюючи оригінальний твір українською мовою, перекладач також вдається до прийому транслітерації: йдеться про назву музею в Амстердамі: “Fotografías del original (Rijksmuseum de Amsterdam) permiten aventurar que...” [10; 80] — “Фотографії оригіналу (зберігається в амстердамському Рійксмузеумі) дають підстави припускати, що...” [1; 82]. Це відома власна назва, тому використання саме українського варіанту написання є цілком доречним, адже дозволяє українському читачеві без проблем зрозуміти, про який саме музей ідеться, не звертаючись до додаткових джерел, адже назва музею не несе виключного прагматичного навантаження. Додатково варто зазначити, що більш поширеним відповідником назви музею в українському варіанті є “Рейксмузей” або просто “Державний музей”. Втім, варіант “Рійксмузеум” також подекуди зустрічається в українських текстах, що дозволяє перекладачеві вільно обирати між двома варіантами.

В іншому романі А. Переса-Реверте “Шкіра для барабана” основні персонажі належать до католицького церковного клеру і час від часу висловлюють свої думки латиною, що є досить-таки поширеним явищем в католицькому релігійному середовищі, адже латина є основною мовою католицької церкви. Відповідно, автор має на меті надати більшої достовірності власному твору та створити більш цілісні образи відповідних персонажів.

Основним прийомом відтворення таких виразів у перекладі є збереження їхньої початкової форми і зазначення українського перекладу в коментарі внизу сторінки: “*Laudeatur Jesus Christus, Eminencia*” [9; v22] — “*Laudeatur Jesus Christus, Ваше високопреосвященство*” (в коментарі подається варіант “Слава Ісусу Христу”) [2; 15], “*Memento mori. Recuerda que eres mortal*” [9; 35] — “*Memento mori. Пам’ятай про смерть*” (коментар не подається, бо в тексті сам автор далі пояснює значення латинського вислову) [2; 31], “*Un trono que hoy se sostiene merced a la religión convertida en espectáculo, los viajes papales televisados y toda esa parafernalia del Totus tuus*” [9; 40] — “Трон, котрий сьогодні тримається на релігії, перетворений на видовище — усі ці папські поїздки, телевізійні шоу, *Totus tuus*” (в коментарі подається переклад “Увесь твій” і пояснення “слова з гімну посвяти Пресвятій Богородиці, написані на гербі Івана Павла II”) [2; 37], “*Hasta entonces, y sólo para cuestiones de trabajo, ya sabe que tiene mi absolución general, sub conditione*” [9; 44] — “А доти — щоправда, тільки у тому, що стосується роботи, — я даю вам повне розршення” (латинський вислів не відтворений у перекладі, коментар не подається) [2; 42] “*Galia est omnia divisa in pártibus infidélibus*” [9; 73] — “*Galia est omnia divisa in pártibus infidélibus*” (у тексті подається коментар “Беззмістовний набір латинських слів”, що може пояснюватися як бажанням персонажа дона Ібрагіма похизуватися своїми будцімто глибокими знаннями з латини, які не підкріплені реальним володінням цією мовою. Або ж перекладач не зумів знайти відповідний вираз українською мовою. Менше з тим, дон Ібрагім пояснює сенс сказаних ним слів, тому читацьке сприйняття твору

від вищезазначених факторів не страждає, хоча гумористичний ефект загублений, але виправдано, адже він побудований на хибному цитуванні Юлія Цезаря з перекрученням сенсу вислову та заміні деяких лексем на інші, що читач може зрозуміти, лише або володіючи латиною, або з'ясувавши значення вихідної фрази Цезаря в енциклопедії; задля збереження гумористичного ефекту в перекладі ми пропонуємо такий український варіант Ібрагімової фрази: “Галія вся поділена на відмінно невіруючі частини”) [2; 76], “Son otros que dicen *ibi ad crucem*” [9; 85] — “a *ibi ad crucem* кажуть інші” (в коментарі пропонується переклад “Іди на хрест” і пояснюється, що це “стандартна форма вироку в Давньому Римі”) [2; 91], “*Roma locuta causa finita*” [9; 121] — “*Roma locuta causa finita*” (подається переклад в коментарі “Рим сказав, справу закрито”) [2; а134].

Як бачимо, перекладач вмilo відтворює латинізми та латинські вислови, переносючи переклад у коментар внизу сторінки, не позбавляючи читача задоволення самому оцінити багатство оригінальної форми, зберігаючи її в авторському написанні в перекладеному тексті. Зберігається як прагматика твору, так і авторська творча інтенція та задум. Відповідно, комунікація між автором і читачем забезпечується в українському перекладі нааналезномуарівні.

Отже, проаналізувавши логіку використання іншомовного елемента в оригінальному творі та його відтворення в українському перекладі, можна дійти висновку про те, що він є носієм функції експресивності і стилізації в творах А. Переса–Реверте та дозволяє автору більш повно розкрити образи персонажів через присутність в їхньому мовленні іншомовних вкраплень. Останні, окрім всього, ще й забезпечують інтертекстуальність творів Артуро Переса–Реверте шляхом використання спільного латинського літературного джерела, яке дозволяє багатьом творам західноєвропейської літератури мати спільні риси не лише в тематичному та ідейному, але й суто лінгвістичному плані, і включення творів А. Переса–Реверте в цей широкий культурний контекст досягається, зокрема, і завдяки використанню цим автором іншомовних вкраплень у своїх творах. Тому важливим стає питання адекватного відтворення іншомовного компонента в перекладі. В результаті здійсненого аналізу українських перекладів вибраних творів Артуро Переса–Реверте ми дослідили різні перекладацькі стратегії і дійшли висновку, що в українських перекладах існує тенденція до збереження оригінальної форми іншомовного компонента із подачою перекладацького коментаря або перекладу в зносках, хоча іноді перекладачі вдаються й до повноцінного перекладу в рамках перекладного тексту твору. Обидві стратегії є цілком виправданими та прийнятними, адже націлені на якнайточніше відтворення авторської творчої інтенції у творі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Перес–Реверте, Артуро* Фламандська дошка: роман; пер. з ісп. С. Ю. Борщевського. — Харків: Фоліо, 2012. — 442 с. — (Карта світу).
2. *Перес–Реверте, Артуро* Шкіра для барабана: роман; пер. з ісп. О. Є. Леська. — Харків: Фоліо, 2012. — 606 с. — (Карта світу).
3. *Комиссаров В. Н.* Лінгвістика переклада. М.: ЛКИ, 2007. — 176 с.
4. *Латинська О. М.* Англіцизми в мові персонажів сучасної української літератури. / Ученые записки Таврического национального университета им.

В. И. Вернадского.— Серия «Филология. Социальные коммуникации».— Том 25 (64) № 1.— Ч. 1.— С.102-106

22. *Манина С. И.* Прагматические функции иноязычных вкраплений. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/pragmaticheskie-funksii-inoazychnyh-vkrapleniy> (дата звернення: 02.10.14).
23. *Немонежная В. Ю.* Иноязычные вкрапления в художественном тексте как переводческая проблема: На материале русских переводов произведений А. Конан Дойла на историческую тематику. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.dissercat.com/content/inoazychnye-vkrapleniya-v-khudozhestvennom-tekste-kak-perevodcheskaya-problema-na-materiale> (дата звернення: 03.10.2014).
24. *Орлова І. С.* Відтворення гіпалаги у перекладах творів Х. Л. Борхеса./ К.: ВПЦ “Київський університет”, 2013.— Мовні і концептуальні картини світу.— Вип. 46.— Ч. 3.— С.113–122
25. *Ремнёва М. Л.* Лингвокультурологический тезаурус “Гуманитарная Россия”. Иноязычные вкрапления. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.philol.msu.ru/~tezaurus/library.php?view=c&course=3&raz=4&pod=4> (дата звернення: 02.10.14).
26. *Pérez–Reverte, A.* La piel del tambor. Debolsillo. Random House Mondadori, S. A. Barcelona: Debolsillo. Random House, 2012.
27. *Pérez–Reverte, A.* La tabla de flandes. Mondadori, S. A. Barcelona: Debolsillo. Random House, 2013.
28. *Ramiro Valderrama, Manuel.* Los retos de lectura y traducción del texto plurilectalmente marcado *La Reina del Sur*, de Pérez–Reverte. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://es.slideshare.net/manuelramirovalderrama/los-retos-de-lp> (дата звернення: 04.10.2014).

Стаття надійшла до редакції: 16.10.2014 р.

Сыровец А. Ю., магистрант,
Институт филологии КНУ им. Т. Шевченко, г. Киев

ВОСПРОИЗВЕДЕНИЕ ИНОЯЗЫЧНОГО КОМПОНЕНТА В УКРАИНСКИХ ПЕРЕВОДАХ ПРОИЗВЕДЕНИЙ А. ПЕРЕСА-РЕВЕРТЕ

В статье рассматривается такое средство стилизации и построения образов персонажей в художественном тексте, как присутствие иноязычного компонента (вкрапления). Анализируются особенности воспроизведения этого компонента в переводах произведений А. Переса-Реверте. Исследуется взаимосвязь иноязычного компонента с прагматическими характеристиками текста и воздействием на коммуникацию между автором и читателем.

Ключевые слова: индивидуальный стиль, образ персонажа, стилизация, экспрессивность, художественный текст, иноязычный компонент, переводческий комментарий, транслитерация.

REPRODUCTION OF THE FOREIGN LANGUAGE COMPONENT IN THE UKRAINIAN TRANSLATIONS OF A. PÉREZ–REVERTE WORKS

The article deals with the peculiar stylistic phenomenon of foreign language components in a literary text. The author analyzes specificity of this component reproduction in translations of A. Pérez–Reverte's works. The study examines a correlation between the foreign language component, pragmatic characteristics of the text and its influence on the communication between an author and a reader.

Keywords: *individual style, characterization, stylization, expressivity, literary text, foreign language component, translator's comment, transliteration.*

УДК 81'367:81'42=161.2

Сумар Г. В., к. філол. н., доц.,
Донецький національний університет (м. Вінниця)

ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЗОВАНИХ РЕЧЕНЬ У МОВЛЕННІ

Статтю присвячено аналізу фразеологізованих речень у комунікативно-прагматичному аспекті. Запропоновано класифікацію функцій, виконуваних висловленнями, побудованими за фразеологізованими моделями. Наголошено на поліфункційності як характерній прагматичній властивості висловлень цього типу.

Ключові слова: *висловлення, комунікація, модель речення, прагматика, функція, синтаксичний фразеологізм, українська мова, фразеологізоване речення.*

У сучасних синтаксичних студіях увага дослідників сконцентрована не тільки на будові синтаксичних одиниць та семантиці, яку вони передають, але й на їхньому комунікативному призначенні, закономірностях вживання у мовленнєвих актах різних типів.

Фразеологізовані речення (або синтаксичні фразеологізми, фразеосхеми) як особливий тип речення, у якому фіксовано розташовані постійний і змінний компоненти пов'язані ідіоматично, граматичні зв'язки і прямі лексичні значення слів послаблені [1; 2; 6; 15; 20 та ін.], є втіленням взаємопроникнення двох мовних ярусів – синтаксису і фразеології: *Оце так день! Чим не чоловік! Що за дитина! Учитель є учитель. Хлопець як хлопець. Яке там дозволили! Відмовила так відмовила* (докладно про ознаки та статус синтаксичних фразеологізмів у системі фразеологічних одиниць див. у праці [17]).

На сьогодні в україністиці відомі ґрунтовні праці, присвячені аналізу особливостей структури й семантики фразеологізованих речень в українській мові [10; 11],